

Den styrkede pædagogiske læreplan

For den selvejende institution: Børnehusene Nathanael og Sundbyvester
Børnehuset Nathanael og, Holmbladsgade 21 e-mail: lw35@kk.dk
Børnehuset Sundbyvester Gullandsgade 8/ sommer Sundholmsvej 6 e-mail: c52k@kk.dk
www.svmb.dk

Indhold

Præsentation af institutionen	4
Børnesyn.....	4
Dannelse og børneperspektiv	5
Børnefællesskaber.....	6
Hvordan tænker vi at arbejde med Børnefællesskaber? Og hvader vores rolle?.....	7
Leg.....	9
Pædagogiske Læringsmiljøer	10
Forældresamarbejde.....	11
Inklusion.....	11
Vores definition på inklusion.....	11
Vores definition på eksklusion.....	12
Vores pædagogiske metoder	12
Læring for udsatte børn.....	13
Pædagogisk læringsmiljø med sammenhæng tilbørnehaveklassen	13
Inddragelse af lokalsamfundet.....	14
Børnemiljøplan for 2023-2025.....	14
Pædagogiske mål for læreplanstemaet ”Alsidig personligudvikling”	15
Metode og aktiviteter	15
Rutiner	17
Leg og kultur.....	17
Tegn på læring	17
Pædagogiske mål for læreplanstemaet ”Social udvikling”	18
Metode og aktiviteter	18
Rutiner	19
Leg og kultur.....	19
Tegn på læring	20
Pædagogiske mål for læreplanstemaet ”Kommunikation og sprogi vuggestuen”.....	20
Metode og aktiviteter	21
Rutiner	21
Leg og kultur.....	21
Tegn på læring	21
Pædagogiske mål for læreplanstemaet ”Krop, sanser ogbevægelse”.....	22
Metoder og aktiviteter.....	22
Rutiner	22
Leg og kultur.....	22
Tegn på læring	23
Pædagogiske mål for lærerplanstemaet ”Natur, udeliv og Science”	23
Metoder og aktiviteter.....	23
Rutiner	24

Leg og kultur.....	24
Tegn på læring	24
Pædagogiske mål for læreplanstematet ”Kultur, æstetik og fællesskab”	25
Metode og aktiviteter	25
Rutiner	26
Leg og kultur.....	26
Tegn på læring	26
Pædagogiske mål for ”Alsided personlig udvikling”	27
Metode og aktiviteter	27
Daglige rutiner	27
Leg og kultur.....	28
Tegn på læring	28
Pædagogiske mål for ”Social udvikling”	28
Metode og aktiviteter	29
Daglige rutiner	29
Leg og kultur.....	30
Tegn på læring	30
Pædagogiske mål for læreplanstematet ”Krop, sanser og bevægelse”	31
Metode og aktiviteter	31
Rutiner	32
Leg og Kultur.....	32
Tegn på læring	32
Pædagogiske mål for læreplanstematet ”Kommunikation og sprog”	33
Metode og aktiviteter	33
Rutiner	34
Leg og Kultur.....	34
Tegn på Læring.....	34
Pædagogiske mål for ”Natur, udeliv og Science”	35
Metode og aktiviteter	35
Rutiner	36
Leg og kultur.....	36
Tegn på læring	37
Pædagogiske mål for læreplanstematet ”Kultur, æstetik og fællesskab”	37
Metode og aktiviteter	37
Rutiner	38
Leg og kultur.....	38
Tegn på læring	38
Evaluerings.....	39
Underskrifter fra bestyrelsen	39

Præsentation af institutionen

Børnehusene Nathanael og Sundbyvester er delt i de to afdelinger Børnehuset Nathanael og Børnehuset Sundbyvester under paraplyorganisationen Folkebørnehaverne børn og Unge (Fobu). Børnehuset Nathanael ligger i Holmbladsgade 21 og Børnehuset Sundbyvester ligger i Gullandsgade 8. Om sommeren er Børnehuset Sundbyvester på deres legeplads, hvor der også er et hus. Legepladsen ligger på Sundholmsvej 6.

Børnesyn

Vi ønsker inden for rammerne af daginstitutionen at skabe en tryk og overskuelig hverdag for børnene. Det enkelte barn skal respekteres og have medindflydelse på dagligdagen, og børnene skal have ret til at være børn og til at være forskellige og udvikle sig i forskellige tempi.

Vi tænker det gode børneliv som et sted, hvor der er nærværende, omsorgsfulde og tryghedsskabende voksne. Der skal være tid til fordybelse, tid til leg, gode læringsmiljøer og mulighed for at danne gode børnefællesskaber, hvor man kan blive udfordret, føle sig set og forstået samt har en demokratisk stemme.

Vi tænker børn som aktive medskabere af egen læring og udvikling i rammer, som de voksne er ansvarlig for, således at børnenes trivsel, læring og udvikling understøttes af de voksne.

Det er vigtigt, at der er plads til sammen med den voksne at eksperimentere/ være nysgerrige, undersøge og fejle samt prøve igen.

Vi arbejder på at udvikle et børnefællesskab, hvor børnene er omsorgsfulde, hensyntagende, initiativtagende og hvor de ved, at deres stemme er vigtig

Vi prioriterer legen højt, da legen er vigtig i relation til opbyggelse af venskaber, i samspil med andre mennesker, til udvikling af fantasi og læring og af de spilleregler, som er gældende for at legen kan fungere.

Desuden er legen med til at udvikle de sociale kompetencer hos barnet mht. at give og modtage

Det er vigtigt at tage udgangspunkt i, hvor det enkelte barn er i dets udvikling, og møde barnet hvor det er.

Dannelse og børneperspektiv

“Dannelse referer til en dybere form for læring, hvor barnet som aktiv deltager forankrer værdier og viden i egen personlighed, som rettesnor til at orienterer sig og handle i en global verden, som et hensynsfuldt, kritisk, demokratisk menneske” (fra “Den styrkede pædagogiske læreplan 2018”)

Vi ser barnet som en selvstændig, medbestemmende og værdifuld medskaber af sociale og kulturelle fællesskaber. Der skal være plads til indlevelse og solidaritet samt ligeret uanset køn, alder, baggrund og kultur.

For at børnene skal og vil integrere værdierne i deres eget liv, skal de opleves som meningsfulde, og derfor er det vigtigt, at børnene er aktivt deltagende og forstår indholdet.

Her er blandt andet nogle af de værdier, vi ønsker at videregive, og som vi håber børnene inkorporer i deres egen værdisæt: Sige god morgen, sige farvel, sige tak, være hjælpsom, være empatisk, være omsorgsfuld, vente på tur, kunne bede om hjælp, kunne sige til og fra over fra andre, turde at stå frem i en forsamling, vise tolerance, vise respekt samt tage hensyn.

Disse værdier opstår ikke af sig selv, men i samarbejde mellem forældre og kompetente personaler. Både forældre og personalet er rollemodeller for børnene. Som personale er vi ansvarlige for at skabe et læringsmiljø, der appellerer til barnet om at være aktivt deltagende. Barnet skal være aktivt deltagende i det daglige, så værdier og viden herved forankres i egen personlighed, som en rettesnor til at orientere sig- og handle i verden som et hensynsfuldt, kritisk og demokratisk menneske.

Børnene skal have en følelse af medbestemmelse i- og indflydelse på deres hverdag. Børnene skal føle, at hverdagslivet i daginstitutionen giver mening og udfordrer barnet.

I forhold til at barnet skal have optimale muligheder for at udvikle sine personlige kompetencer, er det af stor betydning, at vi som voksne er bevidste om, hvornår vi skal involvere os eller ikke. Dvs. hvornår kan barnet klare en situation selv, og hvornår har det brug for hjælp. Nogle gange vælger vi bevidst at stå på sidelinjen, hvor vi observerer og vurderer en situation og først griber ind, når det er nødvendigt. F.eks. når barnet bærer en tung kasse

ned fra hylden eller kravler op på en høj stol, dvs. når børnene øver sig i nye færdigheder

Børnefællesskaber

Vi definerer børnefællesskabsåledes:

Tilegnelse af kultur og skabelse af kultur dvs. læring og udvikling.

Udvikling af social identitet, dvs. selvudvikling og udvikling af selvkendskab, igennem det sociale samspil med andre børn:

- Socialt fællesskab sammen med andre børn og voksne. Et rum for at børn etablerer venskaber på tværs af alder, køn og kultur.
- Vi er fælles om at skabe et socialt rum hvor igennem det enkelte barn lærer og udvikler sig.
- Plads til at barnet kan vise initiativ og være aktiv deltagende samtidig med at fællesskabet skaber rum til alle, nye relationer og mulighed for at prøve forskellige positioner.
- Vores opgave (personale og ledelse) er at skabe balance mellem individ og fællesskab i institutionen.
Vi skal være nærværende voksne og være opmærksomme på, at alle børn er en del af et fællesskab.
- Fællesskab om noget (f.eks. højtider).
- Kulturelt afstemte indstillinger f.eks. imitation ”..Nejj, hvor fint!.”.
- Forældrene og barnets liv uden for institutionen har skabt livslæring i barnet, som det medbringer hos os og bidrager med i fællesskabet.
- Legemiljøer hvor barnet har mulighed for at indgå i spontane sociale- og legefællesskaber.
- Børn og voksne er fælles om at skabe det sociale rum, hvor igennem de enkelte børn lærer og udvikler sig.
- I samværet med hinanden har både børn og voksne betydning for, hvilke erfaringer de enkelte børn gør sig hos os.
- Fællesskabet skal skabe rum til alle.

- Børnefællesskaber i vores huse skal være betydningsfulde.
- Fællesskaber er ikke bare fællesskaber. Man kan være fælles om noget på mange måder, og med forskellige motiver og hensigter. Det man er fælles om kan være mere eller mindre udviklende for den enkelte.
- Det handler om integration af forskelligheder og om hvordan, man kan skabe betydningsfulde forbindelser mellem børnene.
- Fællesskaber er, hos os, noget der skal tilrettelægges og de skabes med omhu, for- og sammen med børnene.
- Planlagte aktiviteter, planlagte fælleslege samt spontant opståede fællesskaber både i børnehøjde og i voksenhøjde.
- Hos os har vi allerede nogle valgte fællesskaber, rutiner og regler, bl.a. fungerer vores stuer som børnefællesskaber.
- Børnenes medbestemmelse inddrages eller der tages udgangspunkt i deres ønsker.
- Børn er født sociale, men glæden ved fællesskaber og solidaritet kan kun vælges, hvis vi har sikret, at det er tilstede som en mulighed i vores institution (i vores kultur). Det skal være en mulighed, som vi har synliggjort for børnene.

Hvordan tænker vi at arbejde med Børnefællesskaber? Og hvad er vores rolle?

- Når børnene er i vores forskellige, bevidst valgte læringsmiljøer, skal vi se på kvaliteten i indholdet i de forskellige børnefællesskaber.
- Hvad gør børnene? Hvordan? Hvorfor? Og med hvem? Hvad er formålet? Eller intensionen?
- Vi skal prøve at forstå, hvert enkelt barns perspektiv.
- Hvordan er dynamikken i gruppen/legen?
- Hvilke positioner har de enkelte børn?
- Har barnet altid den samme position eller ændres den?
- Er der brug for, at vi byder ind med nye tiltag?
- Vi kan eventuelt medtage et andet barn i fællesskabet – som kan tilføre legen og dynamikken noget nyt. Således vil positionerne i gruppen også blive ændret.
- Vi skal sikre os, at alle børn kan vise initiativ og være aktivt deltagende i fællesskabet.
- Vi skal sikre os, at der kan opstå eller dannes nye relationer og muligheder for at prøve forskellige positioner.
- Vi ønsker at børnene udvikler en ansvarlighed og gensidighed i rimelig takt med deres forudsætninger.

- Børnene skal hjælpe og drage omsorg med det, de kan, for andre.
- Vi skal skabe en balance mellem individet og fællesskabet.
- Vi skal sikre os, at børnefællesskaberne indeholder relevante muligheder for alle deltagere.
- Vi indgår i forpligtende fællesskaber. Der er noget man er nødt til at deltage i og noget man netop kan, fordi man er i en gruppe. Det indebærer blandt andet:
 - at tage sig af andre børn
 - at tage sig af fælles opgaver
 - at blive enige med andre
 - at træffe kollektive valg
 - at handle kollektivt

Vi kan skabe betydningsfulde fællesskaber omkring et betydningsfuldt interessefelt (hvad er børnene optagede af?- eller hvad vil vi indvie dem i?) på tværs af børnenes sociale og kulturelle forskelligheder og på tværs af alder. Børnegrupper skal gødes, hvis den kulturelle tilegnelse skal blive rig. Vi kan korrigere lidt, komme med indspark, lytte lidt til børnenes samspil, oplyse og bidrage med ny viden.

Forældrene har et medansvar, som betyder, at forældrene indgår i at skabe et velfungerende børnefællesskab, som er præget af anerkendelse af alle familier. Vi ønsker specielt at have fokus på positioner.

Positioner handler om, hvor man står eller stilles i et fællesskab:

- Positioner giver hver enkelt adgang til det, der foregår.
- Positioner er også noget, man får af andre, ikke kun noget man tager.
- Den position man har, fortæller noget om, hvilken grad af indflydelse, man kan få på det, der foregår.
- Vi skal være bevidst om børnenes positioner. Et barn kan stå på sidelinjen i én sammenhæng, men være helt central i en anden.
- Vi skal sikre, at der er variation i barnets positioner.
- Vi skal kigge på børnenes positioner over tid.
- Vi skal også huske at observere på børnenes dynamik i børnefællesskabet.

Leg

Udviklingen af børns sociale og personlige læring forudsætter, at de får muligheden for at lege i det daglige. Det kan være den voksenstyrede eller den frie leg. Den voksnes rolle i den frie leg er at sørge for, at legen udvikler sig positivt. Den voksne kan guide barnet og åbne op for/give andre muligheder/ideer til legen, så legen ikke bliver ensformig og ensopret. Det er vores opgave at give plads i hverdagen til børnenes leg.

At sætte rammer og skabe gode læringsmiljøer, hvori børnene inspireres til at lege. Det kan f.eks. være ved forskellige legezoner på stuen eller på legepladsen, der vækker nysgerrigheden og kreativiteten hos børnene.

Leg er kommunikation og meddelelser. Når børn leger, taler de og udveksler ord og tanker med sig selv og hinanden. Sproget udvikler barnets forståelse for dets omgivelser og gør det lettere at komme i kontakt med andre børn i legen. Legen er betydningsfuld for børns læring både sprogligt og socialt, fordi de aftaler rammerne og forhandler om legens betingelser mens de leger. Børns udvikling og leg hænger tæt sammen. I legen finder man nye venskaber og udvikler nye fællesskaber.

De små vuggebørn er især optaget af andre børn, og de spejler sig i hinanden og lærer ved at observere de andre.

Legen udvikler barnet på forskellige måder: Ved bevægelseslege dvs. hop, løb eller kravle udfordres kroppen og grovmotorikken styrkes.

Ved eksempelvis

konstruktionslegene styrkes finmotorikken, kreativiteten og fantasien.

I legen bliver hverdagsoplevelser bearbejdet, og børnene leger, hvad de ser i det daglige både derhjemme og i dagtilbuddet.

En vigtig forudsætning for at det sociale fællesskab skal lykkes er, at børnene lærer at anerkende og respektere hinanden. Herunder hinandens forskellighed/kultur. At børnene lærer at have en

fornemmelse for, hvad andre tænker og føler. I legen udvikles de sociale kompetencer og børnene lærer at dele med de andre, vente på tur, udsætte egne behov og gensidigt hjælpe hinanden. Børnene lærer at indgå i sociale relationer og herunder lærer de også at håndtere konflikter på en konstruktiv måde.

Leg:

- Udvikler sprog
- Udvikler venskaber
- Udvikler fantasi

- Udvikler nysgerrighed
- Udvikler sociale kompetencer
- Udvikler identitet
- Børnene spejler sig i hinanden
- Nye venskaber/fællesskaber opstår

Pædagogiske Læringsmiljøer

I det daglige pædagogiske arbejde prioriterer vi kvaliteten i samværet med børnene. Med kvalitet mener vi, at vi skal være nærværende, lyttende, støttende og guidende, samtidig med at vi udfordrer børneleg, planlagte aktiviteter, den digitale verden, rutiner eller spontant opstående situationer. Det er os som personale der er ansvarlig for at skærpe børnenes nysgerrighed, fantasi, kreativitet og selvværd. Dette sker ved at vi reflekterer over vores pædagogiske praksis og systematisk evaluering omkring børnenes læring og udvikling.

De fysiske rammer er vigtige, da børnene opholder sig mange timer i institutionen, og de fysiske rammer skal derfor være både stimulerende, udfordrende og indbydende. Dette gør vi ved at skabe en struktur, hvor vi så vidt muligt opdeler børnene i mindre grupper, så de har mulighed for mere ro, koncentration, tid til fordybelse og nærvær med den enkelte voksne.

Ved at lave trygge, alsidige læringsmiljøer, hvor børn og voksne kan undre sig sammen, tør børnene begå fejl og slippe fantasien løs. Børnene bliver mere eksperimenterende, kreative og nysgerrige, hvilket gør, at de får lyst til at lære og opleve verden på en anden måde. I begge vores huse tænker vi legezone, for at stimulere og udvikle det enkelte barn og fremme de gode relationer. Legezonerne skal være indbydende og meget tydelige opbygget, så børnene på forhånd ved hvad de kan lege med i de forskellige opbyggede zoner. F.eks. i form af kreativitet, stillezoner, rollelege, konstruktionslege, spil og vilde lege.

Uderummet/legepladsen tænker vi også i legezoner. Her har børnene mulighed for at lege vilde lege og stille lege, hvor det pædagogiske personale fordeler sig på legepladsen og følger barnet/børnenes spor og igangsætter aktiviteter. Det er vigtigt, at vi som voksne er nærværende, kompetente og fagligt dygtige, så vi kan rammesætte, organisere og tilrettelægge, så børnene får de bedste betingelser for læring og udvikling. Ved nærvær har måden vi henvender os til børnene og italesætter situationer også betydning for børnenes sproglige udvikling. I det hele taget er kvaliteten af relationer voksen-børn og børn-børn imellem af stor betydning.

Forældresamarbejde

Vi vægter forældresamarbejde højt. Det betyder, vi efterstræber en god kontakt i hverdagen. Efter barnets opstart i institutionen tilbyder vi samtale efter ca. 4 måneder. Derudover vil der være samtaler ved behov fra enten jer som forældre eller fra os som personale. Vi afholder oprykningssamtaler fra vuggestue til børnehave med personale fra begge grupper.

Herudover holder vi førskolesamtaler i efteråret før barnet starter i SFO/skole. Hvis forældrene ikke behersker det danske sprog tilstrækkeligt, tilbyder vi tolkvedsamtaler. Både for vores egen- og forældrenes skyld.

Ved samtaler gør vi brug af vores nye redskaber både sprogløst og sprogligt, der visuelt kan være med til understøtte samtalen.

Vi taler meget om, at vi i fællesskab skal understøtte barnet. Både når det går godt og hvis et barn har udfordringer. Vi taler altid om at udfordre barnet på dets højeste niveau. Vores erfaring siger, at jo mere vi samarbejder om barnet, des mere flytter barnet sig i den retning, som er ønskelig.

Vi skriver nyhedsbreve til forældrene hver 2.-3. måned, hvor vi informerer om hvad der skal ske i vore huse osv.

Vi er et hus med mange traditioner. Vi har forskellige fester såsom Luciafest, forårsfest samt sommerfest. Disse fester er med til at styrke fællesskabet mellem forældrene, og samtidig kan personale, børn og forældre opleve hinanden fra en anden side end i dagligdagen. Herudover afholder vi fernisering.

Det er vigtigt for os, at forældrene føler, at de altid kan komme og tale med os om de ting, som berører deres barns hverdag. Vi deler også besked og oplevelser fra hverdagen via aula. Hvilket er vigtigt at I som forældre holder jer opdateret i.

Inklusion

Inklusion er noget, vi hele tiden skal have og har fokus på. Det er vigtigt, at alle børn bliver inkluderet i fællesskabet uanset hvilke forudsætninger, de har.

Vores definition på inklusion

Vi skal skabe rum, så alle børn har en mulighed for at blive rummet. Altså, vi skal skabe rammerne, så alle børn kan få plads til at være den, de er. Vi skal kunne se handlemuligheder og skabe struktur og rammer, som giver hvert enkelt barn de bedste betingelser for handling, læring og udvikling.

Det enkelte individ har ret til at deltage i fællesskabet, fordi det er gennem fællesskaber, at vi som mennesker udvikler os.

I det inkluderende fællesskab er forskellighed et potentiale, der kan tilføre fællesskabet nye muligheder.

Forskellighed kan f.eks. være indesluttethed, meget udadvendthed, meget aktivitet, inaktivitet med mere.

Det handler ikke kun om at inkludere et barn til et fællesskab, således at barnet får lov at deltage på de andre børns præmisser, men det handler også om, at vi som personale sørger for at sikre, at barnet får mulighed for at skabe sin egen position i fællesskabet

Vores definition på eksklusion

Eksklusion er når et barn bliver udelukket af fællesskabet. Vi kan tale om eksklusion på mange niveauer. Eksklusion behøver ikke at forstås negativt, men kan ses som en form for opdragelse - eksempelvis at børnene skal lære behovsudsættelse og vente på tur og lære at acceptere de andre børns behov. Vi er bevidste om, at når vi arbejder med at inkludere, skal vi også forholde os til det at ekskludere.

Børnene har lov til at vælge fællesskabet til og fra, hvis der er mulighed for det.

Nogle gange laver vi dog nogle pædagogiske tiltag, hvor den mulighed ikke er der. Eksempelvis kan barnet have brug for at blive guidet udviklingsmæssigt i en anden retning.

Fokus er på individet og relationen, da alle børn har retten til at indgå i relationer.

Det som vi som pædagoger skal handle på, er at udvikle strategier i vores pædagogiske praksis, der sigter på at fremme børn med særlige behov og deres mulighed for læring og deltagelse i fællesskabet. Omdrejningspunktet bliver retten til deltagelse.

Alle har ret til at være en del af fællesskabet.

Vi skal skifte fra individtanken til fællesskabstanken.

Vores pædagogiske metoder

En del af vores pædagogiske arbejde er at være omstillingsparat: fleksible, bevægelige, dynamiske, rummelige og hele tiden forsøge at finde nye handlemuligheder. Vi skal kunne skabe et rum, hvor der er mulighed for at planlægge en hverdag, hvor vi nogle gange tager hensyn til fællesskabet og andre gange til individet. Som pædagoger står vi dagligt i det dilemma. Vi oplever engang imellem, at et barn bliver udelukket af et fællesskab. I de situationer er det vigtigt, at den voksne ser det barn, der bliver udelukket, og støtter det ved at invitere barnet ind i et andet fællesskab. Eks: Et barn ønsker at komme ind i puderrummet, men i puderrummet er der allerede 4 børn, hvilket er det maksimale antal børn i puderrummet af hensyn til sikkerheden. De børn, der er i puderrummet, siger: "Du må ikke komme ind, vi er fire herinde". Den voksne kommer og siger: "Jeg kan se, du gerne vil i

puderummet, men lige nu er der ikke plads til flere. Kom du med ind på stuen og leg med LEGO sammen med Rasmus og mig. Senere kan du komme ind i pudrummet”.

Vi mener, at det indimellem kan være meget givtigt for enkelte/ udsatte børn, at vi planlægger aktiviteter eller mulighed for fri leg i en mindre gruppe.

Det er vigtigt, at vi som professionelle kan håndtere vores egne følelser, så vi kan handle rationelt og professionelt. At vi har et positivt syn, er imødekommende og kan favne og rumme alle, samt magte den udfordring det er. Vi vil løbende på vores personalemøder analysere og reflektere over fortællinger fra dagligdagen, som omhandler inklusion og eksklusion. Både for at dygtiggøre os i den pædagogiske praksis, samt at give hinanden feedback.

Læring for udsatte børn

Vi tager udgangspunkt i det enkelte barns udvikling: fysisk, psykisk, intellektuelt, sprogligt og socialt. Dvs. at hvis vi har et barn, som har behov for ekstra støtte i kortere eller længere tid, har vi det med i vores overvejelser og dermed i vores tilrettelæggelse af hverdagen. Vores hverdag bærer præg af en vis struktur og genkendelighed. Det er med til at skabe tryghed i hverdagen for de børn, der på flere måder har oplevet kaos.

Eks. et barn der har det svært og er skrøbeligt, har derfor brug for tæt voksenkontakt. Vi kan i en periode vælge, at det barn hele tiden har en voksen, det kan føle sig tryk ved. Det betyder, at barnet følger med den voksne overalt, indtil barnet

føler sig tryk nok til at slippe den voksne mere igen. I de situationer bruger vi flere ressourcer på netop dette barn. Det kunne også være, at de voksne hjælper barnet med at komme af med sine følelser, som f.eks. utryghed, angst, frustrationer osv. Her er det vigtigt, at de voksne giver plads til og kan rumme de måske mange stærke følelser, der kan komme ud, og på den måde hjælper barnet med at håndtere dem.

I dagligdagen sætter vi forudsigelige rammer op og skaber en overskuelig dagligdag og laver små indsatsgrupper for de børn, som har brug for det. Børnene sidder f.eks. i den samme gruppe og spiser osv.

Pædagogisk læringsmiljø med sammenhæng til børnehaveklassen

Der bliver lavet storgruppeaktiviteter i begge huse én til to gange om ugen fra efterårsferien og frem til april, hvor børnene begynder at forlade institutionen. Den ene gang om ugen laves der fællesture til legepladser, museer og andre

tilbud. Desuden er vi begyndt at mødes i netværket 4-5 gange inden skolestart, så børnene har mulighed for at møde flere børn, som de muligvis skal gå i skole med.

Efterfølgende bliver der arbejdet med at tegne, hvad man har oplevet på turen, begreber, bogstaver og tal, og børnene laver deres egen bog med tegninger, opgaver osv. Noget af det vigtigste i storgruppen er også at kunne vente på tur, tage hensyn til hinanden, lære at stå frem, fordybe sig i en leg uden hjælp fra voksne hele tiden og lære at løse mindre konflikter selv. Det er selvfølgelig også vigtigt at arbejde med at blive selvhjulpne.

Inddragelse af lokalsamfundet

Vi samarbejder med både biblioteker, skoler, kirke og andre institutioner (bl.a. vores netværksinstitutioner). Vi samarbejder også med tidligere medarbejdere, og med relevante faggrupper såsom tale/hørelærere, psykologer, pædagogiske konsulenter og sundhedsplejersker.

Børnemiljøplan for 2023-2025

Vi har i Børnehusene Nathanael og Sundbyvester lavet nogle spørgsmål sammen med bestyrelsen til de ældste børn for at få et større indblik i, om der er noget i vores arbejde, de fysiske rammer, i relationerne børn – børn, samt børn – voksne, der kan blive endnu bedre.

Vi har brugt et personalemøde til at drøfte svarene.

Spørgsmålene var:

- 1) Hvad er det bedste ved at gå i børnehaven?
- 2) Er der noget du ikke kan lide i børnehaven?
- 3) Hvad gør du, når du bliver ked af det? Hvad gør de voksne?
- 4) Hvem leger du med i børnehaven?
- 5) Hvor kan du bedst lide at lege? Hvad kan du bedst lide at lege med?

I oktober blev der udarbejdet et spørgeskema henvendt til de ældste børn i børnehaven med henblik på deres trivsel. Ud af de 17 spørgeskemaer der blev udleveret, fik vi 12 tilbage.

Der var generel trivsel blandt børnene og de udtrykte en stor glæde ved at gå i børnehaven og alle havde op til flere tætte sociale relationer. At alle følte de var en del af det store børnefællesskab. Børnene gav også udtryk for at hvis de blev kede af det, kunne de henvende sig til de voksne og få hjælp.

Både rolle og konstruktionslege var populære blandt børnene. Børnene var glade for at være i Store gruppen med jævnaldrende og flere alderssvarende aktiviteter, både hjemme og ude af institutionerne.

Pædagogisk læreplaner for vuggestuen:

Pædagogiske mål for læreplanstemaet ”Alsidig personlig udvikling”

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og ukendte måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale samt børnene imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Grundlaget for optimal personlig udvikling, bygger på tryghed, for hvert enkelt barn. Vi skal sikre, at barnet føler tilknytning til én eller flere voksne. Alle børn skal have mulighed for at udvikle personlige og sociale færdigheder, ved at lege, samarbejde og løse opgaver alene og i fællesskab med andre børn og voksne.

Metode og aktiviteter

- Gennem hele dagen skal barnet have mulighed for at blive set og hørt, trøstet, hjulpet af empatiske, nærværende, lyttende, nysgerrige, interesserede, positive, opmærksomme, tilgængelige, engagerede, inspirerende, anerkendende og omsorgsfulde voksne.

- Ydermere skal vi opfange, understøtte og anerkende barnets initiativer og interesser, samt sikre at barnet har mod på at udforske og afprøve nye kompetencer.
- Børnene opfordres til - og støttes i - at indgå i grupper og danne venskaber, hvor de lærer at tage hensyn til hinanden, udskyde egne behov, tager initiativ samt at markere ønsker og grænser.
- Børnene opfordres til at være hjælpsomme.
- Børnene støttes i deres samspil og får redskaber til at løse konflikter.
- Børnene skal lære at aflæse de sociale koder (aflæsning af mimik, kropssprog og toneleje). Vi skal være positive, inviterende og begejstrede i samværet med børnene), så de kan indgå i sociale sammenhænge på en positiv måde.
- Gennem nonverbal og verbal dialog, italesætter vi barnets oplevelser og handlinger, hvor vi hjælper barnet til at udtrykke egne følelser, grænser og oplevelser, så de får en forståelse for sig selv og som styrker barnets mulighed for deltagelse i fællesskabet.
- Vi aflæser barnets signaler og handlinger.
- Vi opfordrer barnet til aktiv handling, både alene, i sociale relationer og i konflikter.
- Vi stiller krav og har forventninger til det enkelte barns personlige kompetencer. Vi skal udfordre barnet på deres rummelighed og accept. Vi skal tage hensyn til barnets udviklingsniveau og parathed og vi skal møde barnet på dets øverste mulighed.
- Vi italesætter positivt det barnet gør selv og i fællesskabet.
- Vi støtter barnet i egen fantasi og leg.
- Vi holder morgensamling med fællessang, socialt fællesskab og individuel udvikling, med mulighed for indflydelse, medbestemmelse og aktiv deltagelse samt mulighed for at imitere hinanden, aflæse fællesskabet og fornemme egen og andres position i fællesskabet.
- Vi skal være bevidste om, hvornår vi som voksne skal involvere os eller ej. Kan barnet selv klare situationen eller har det brug for hjælp?

Rutiner

Børnene opfordres til størst mulig selvhjulpnehed og deltagelse i alle daglige rutiner. Det kan til eksempel være:

- Morgensamling.
- I garderoben. Barnet opfordres til at hjælpe sig selv og andre.
- Ved måltidet. Børnene deltager aktivt i borddækning, opøsning af mad og drikke.
- På badeværelset. Børnene øver personlig hygiejne, aktiv selvhjulpnehed (tøj af- og på), er aktive omkring egen person, henter ble, smider i skraldespanden. m.m. og øver i at vente på tur. God mulighed for inspiration, imitation og samarbejde.
- Oprydning. Barnet tager aktiv del i oprydningen og fornemmer at noget slutter og noget nyt begynder.

Leg og kultur

- Personalet skal skabe/sikre et trygt, omsorgsfuldt og inspirerende læringsmiljø, så alle børn har lyst og mod til at deltage i fællesskabet
- Trille, klatre og tumlelege
- Understøttelege opstået med udgangspunkt i barnets initiativ. De voksne observerer og bidrager med ny inspiration til legens fortsættelse
- Lege og aktiviteter som opfordrer, udfordrer og inspirerer børnene til initiativer, engagement, fordybelse, nysgerrighed og fællesskab

Tegn på læring

- Når barnet uopfordret tager initiativ til selvhjælp, til at hjælpe andre, børn og voksne.
- Når barnet tager initiativ i forhold til de daglige rutiner.
- Når barnet udtrykker mod, vilje og lyst, markerer egne grænser og aflæser andres signaler.
- Når barnet uopfordret viser omsorg for andre og hjælper venner i hverdagen.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet "Social udvikling"

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, som bidrager til demokratisk dannelse.

Metode og aktiviteter

- Vi har fokus på samspil og relationer og på at styrke børnefællesskabet. Vi opfordrer barnet til at deltage aktivt i de forskellige fællesskaber i hverdagen. Vi inddrager og opmuntrer børnene i de sociale samspil. Vi opfordrer børnene til at sige til og fra over for hinanden.
- Vi opfordrer børnene til øjenkontakt og opmærksomhed.
- Gennem hele dagen skal barnet have mulighed for at blive set og hørt, trøstet, hjulpet af empatiske, nærværende, lyttende, nysgerrige, interesserede, positive, opmærksomme, tilgængelige, engagerede, inspirerende, omsorgsfulde og anerkendende voksne.
- Vi har fokus på børnenes kommunikative færdigheder både verbalt og nonverbalt.
- Vi aflæser børnenes signaler og støtter op om deres initiativer.
- Vi arbejder med barnets rummelighed, så barnet lærer at acceptere andre børns deltagelse, tilstedeværelse og initiativer. Vi opfordrer barnet til at øve i at dele og udsætte eget behov.
- Vi igangsætter aktiviteter og lege, hvor barnet har optimal mulighed for at indgå i samspil og danne eller opbygge relationer. Barnet skal have mulighed for at bevare og videreudvikle eksisterende og spirende venskaber, samt opdage og dyrke nye relationer. Vi opfordrer børnene til at have lyst og mod til at deltage i fællesskaber.
- I forhold til sociale kompetencer skal børnene lære at dele, give og modtage, samarbejde og skabe nye ideer i legen. De skal lære at tage hensyn, være tolerante, at løse konflikter og at blive gode venner igen.

- Vi inddeler børnene i mindre grupper, så der er mulighed for at have en tættere kontakt og en direkte kommunikation i et trygt, overskueligt og stimulerende samspil.
- Vi fokuserer på at børnene udvikler empati og forståelse for andre og deres følelser. Børnene skal lære at hjælpe og drage omsorg i deres samspil, både med os og børnene.
- Vi arbejder på, at børnene skal lære at anerkende og respektere hinanden, herunder hinandens forskellighed og kultur.
- Vi arbejder på, at børnene skal lære at have en fornemmelse for, hvad andre tænker og føler. Børnene skal også lære at rumme egne følelser. Herudover skal børnene lære at aflæse hinandens intentioner og behov.
- Vi styrker børnene i at indgå i og at begå sig i de sociale fællesskaber og relationer, herunder at de lærer at håndtere konflikter på en konstruktiv måde. Barnet skal have en oplevelse af at være værdifuldt, afholdt og at høre til i et fællesskab.
- Vi opfordrer og støtter børnene i at dele, vente på tur, behovsudsættelse og at hjælpe hinanden.
- Vi opfordrer barnet til dialogisk samspil, hvor enkelte børn fortæller og gruppen lytter. Børnene lærer at deltage i samtaler, tage initiativer, lytte og at vente på tur.

Rutiner

- Morgensamling.
- I garderoben. Barnet opfordres til at hjælpe sig selv og andre.
- Ved måltidet. Samarbejde med hinanden – De er opmærksomme på hinanden, rækker mad osv. til hinanden, tolerance over for hinanden + rummelighed.
- På badeværelset. God mulighed for inspirere hinanden, imitation og samarbejde - lære at forstå de andre behov og følelser, behovsudsættelse.
- Oprydning. Barnet tager aktiv del i oprydningen og fornemmer at noget slutter og noget nyt begynder.

Leg og kultur

- Vi opfordrer til størst mulig fællesskab, både i hele gruppen og i mindre børnefællesskaber. Både børnenes selvvalgte grupper og dem vi sammensætter (hvem har størst mulig udbytte af hinanden lige nu?) Hvem kan bedst inspirere hinanden og inddrage kompetencer i lege?)
- Fælles lege, sanglege/sange, rytmik, trille, klatre og tumlelege

- Spontant opståede lege, som kan bidrage til samvær og samarbejde
- Fælles fjolleri, sjov, pjat og humor
- Fotos fra Ipad med udgangspunkt i et givent emne
- Skabe små læringsrum, både ude og inde, som appellerer til barnets nysgerrighed og bidrager til ny inspiration

Tegn på læring

- Når vi ser, at børnene på eget initiativ hjælper og guider andre børn i sociale kontekster.
- Når vi oplever, at børnene siger til og fra over for hinanden.
- Når børnene kan aflæse hinandens intentioner og behov.
- Når børnene kan udsætte eget behov. Når vi kan se at barnet kan give slip og acceptere at dele.
- Når vi kan se, at børnene viser empati, hjælpsomhed, interesse og drager omsorg i deres samspil med os og de andre børn.
- Når vi kan se, at børnene forsøger at løse konflikter.
- Når vi kan se tegn på dialogisk samspil mellem børnene.
- Når vi oplever, at børnene er aktive og initiativrige i de daglige rutiner.
- Når vi iagttager, at børnene har lyst til at deltage i de daglige gøremål og i fælles aktiviteter.
- Når vi ser, at børnene har lyst og mod til at deltage aktivt i de forskellige fællesskaber.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet ”Kommunikation og sprog i vuggestuen”

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.

2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Metode og aktiviteter

- Morgensamling hvor børnene er medbestemmende over, hvad der skal synges vha. konkrete, samtale, spørgsmål, billeder, fælles opmærksomhed øjenkontakt /nærvær
- Brug af foto og bøger som udgangspunkt for dialog
- Dialog i forbindelse med traditioner i årets gang: jul, fastelavn, påske etc.
- Aktiviteter såsom ture og dialog omkring diverse materialer vi bruger
- Vigtig med den voksnes engagement, og at den voksne er nysgerrige sammen med barnet

Rutiner

- Gennemgående i løbet af dagen, hvor der er dialog omkring diverse rutiner aflevering /afhentning, samling, garderober, spisning, bleskiftning
- Personalet har fokus og understøtter børnene verbalt trin for trin i mange sammenhænge
- Begyndende dialog om matematiske begreber, farver, former forholdsord, tøj
- Personalet er sproglige rollemodeller ved at være lyttende, nærværende, undrende og understøttende i kommunikationen.

Leg og kultur

- Personalet opsætter inspirerende læringsmiljøer, som styrker børnenes lyst og nysgerrighed
- Inddragelse af legepladser i nærmiljøet

Tegn på læring

- Barnet tager selv initiativ til hvilke sange, der skal synges med både fagter og ord og nonverbal kommunikation som eksempelvis blikretning
- Barnet tager selv initiativ til leg i f.eks. i køkkenkrogen, til at kigge i bøger, bygge og inddrage de andre børn ved brug af sproget
- Når barnet har lyst til at deltage i samarbejde og kommunikation

Pædagogiske mål for læreplanstemaet "Krop, sanser og bevægelse"

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Metoder og aktiviteter

- Leg og rytmik
- Bruge diverse legepladser i nærmiljøet til udfordre kroppens forskelligesanser
- Arbejde med øje /hånd/ fod koordination eks. Boldspil og sandlege
- Skabe rum for- samt motivere til kropslige aktiviteter
- Give børnene kendskab til de forskellige redskaber
- Personalet understøtter mulighed for at børnene kan spejle sig i hinanden i det sociale samspil, hvor de eksperimenterer og undersøge i, hvad med kroppen kan.
- Udvide motivation, glæde og engagement fra personalets side.

Rutiner

- Lære barnet at kravle op og ned fra puslebordet, op og ned af af krybber, op på stolen og ned af trapper.
- Af- og påklædning i garderoben og vaske hænder
- Hælde fra kande til kop, bruge bestik spise, smøre, afrydning og oprydning
- Bruger taktilsansen, dufte, smage, rører, se, høre

Leg og kultur

- Fællesskab lege / sange
- Personalet sætter rammer som inspirerer børnene til at være nysgerrige

- for sig selv og deres egne kroppe
- Hoppe ned fra bænk og stole eller trille på madrasser

Tegn på læring

- Når vi ser, at barnet tager initiativ eller selv tager tøj på og af, eller på anden måde er selvhjulpen i dagligdagen
- Når vi ser initiativ/ glæde fra børnene i forhold til at bruge kroppen
- At børnene søger fællesskabet og kan aflæse de andres børns reaktion og signaler
- I fællesskabslege kan indtage forskellige roller vente på tur udvise empati og hjælpsomhed
- Når vi oplever, at barnet selv viser interesse for fysisk udfoldelse og gentager lege og aktiviteter, personalet har præsenteret dem for.
- Når vi ser, at det enkelte barn udvikler sine motoriske og sansemæssige færdigheder.
- Når vi ser, at barnet selv tager initiativ til at smage på og mærke nye konsistenser

Pædagogiske mål for lærerplanstemaet "Natur, udeliv og Science"

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, og som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen samt giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Metoder og aktiviteter

- Brug af egen legeplads med forskellige læringsrum, som er inspirerende og giver barnet mulighed for at udforske og fordybe sig
- Hoppe i vandpytter, mærke blæsten
- Blande farve, lave små eksperimenter /forsøg med forskellige materialer

- Personalet giver børnene mulighed for at opleve naturens ressourcer, forskellighed, muligheder og hvad man kan møde af dyre- og planteliv
- Personalet skal vise børnene, hvordan man kan værne om liv og passe på det samt holde naturen ren, så børnene bliver bevidste om naturens ressourcer
- Børnene skal sanse, opleve, fornemme og mærke naturen, f.eks. holde og røre samt observere at naturens ressourcer udfoldes på forskellig vis
- Vi eksperimenterer med naturens indhold, f.eks. is, vand, sne, vådt sand, tørt sand, mærker regn og blæst.

Rutiner

- Ved måltidet tales der med børnene om, hvor råvarerne som børnene spiser kommer fra.
- Personalet italesætter dagligt, hvad der er passende tøj til de forskellige årstider.
- Giver barnet kendskab til "hvor lorten kommer fra", samt hvor det forsvinder hen til.

Leg og kultur

- Inddrage naturmateriale i diverse pædagogiske aktiviteter
- Det er vigtigt at børn og personale kan undre sig sammen omkring naturen og vigtigt at der er plads ro til at fordybe sig.
- Bruge naturens vider, understøtte med bøger, sange og lege

Tegn på læring

- Når vi oplever, at barnet får en fortrolighed til naturen, og tør røre ved diverse ting.
- Når børnene begynder at forstå sammenhænge i naturen f.eks. når det regner, skal man have regntøj på.
- Når vi ser, at barnet begynder at passe på de levende dyr og interessere sig for dets levevis

- Når vi som personale ser, at barnet på eget initiativ udforsker og er nysgerrig omkring det, det finder i naturen, samt når det vil delagtiggøre andre børn og personale heri
- Når barnet bliver bevidst om fugle/dyreløyd

Pædagogiske mål for læreplanstemaet "Kultur, æstetik og fællesskab"

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Metode og aktiviteter

- Omgangsformer (man hilser på hinanden osv.)
- Den voksne er kulturbærer
- Samlinger, sange, fælleslege, historier, fortælling, forberedelser, spisning
- Børnene præsenteres for forskellige materialer, konsistenser, former og farver inde og ude, klippe, klister tegner, sand, vand og kridt, modellervoks osv.
- Vi bruger byens forskellige kulturelle tilbud.
- Vi inddrager forældrenes og børnenes kulturelle baggrund
- Vi prøver at tage udgangspunkt i børnenes normer og værdier og kulturelle baggrund
- Traditioner i huset, fødselsdage, jul, påske, fastelavn, forårsfest, sommerfest

Rutiner

- Hvert enkelt barn bliver inddraget i de daglige ting såsom: rydde op, vaske hænder, hjælpe til med afrydning og hente ting til hinanden. Fokus på at børnene er så selvhjulpne som muligt
- Børnene opfordres til størst mulig deltagelse og samarbejde i fællesskabet

Leg og kultur

- Vi tager udgangspunkt i børnenes interesser og giver mulighed for fantasi og fortolkning og skaber små nye læringsrum, som f.eks. stole bliver forvaltet til bus og tog restaurant osv.
- Det er vigtigt, at vi kan lave sjov og grine sammen
- Det er vigtigt, at børnene kan aflæse situationen, de er i, og at de kan handle derefter.

Tegn på læring

- At børnene signalerer, at de vil kontakten
- Når børnene imiterer de voksne f.eks. går hvis de går hen at trøster et andet barn, hjælper, henter sut, venter på tur eller fortæller at din mor kommer snart osv.
- Når børnene bliver aktivt deltagende og efterspørger forskellige aktiviteter
- Når børnene er aktivt deltagende og har mod på at afprøve og udforske de forskellige materialer
- Når børnene genkender steder, udviser større overskud, efterspørger steder og har lyst til deltagelse.
- Når børnene ser noget fra deres egen kultur og udviser stolthed og glæde.
- Når andre børn inddrager f.eks. sproget fra et pågældende land /kultur, måder at hilse på. Hvis andre børn henter noget, som de ved er betydningsfuldt for det pågældende barn
- I de perioder vi er optaget af f.eks. juletraditioner andre traditioner, ser vi børnene bliver aktivt deltagende, og de viser tydeligt glæde engagement og genkendelighed

Pædagogisk lærerplan for Børnehaven

Pædagogiske mål for "Alsidig personlig udvikling"

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal været præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Metode og aktiviteter

- Vi deler børnene op i mindre grupper og ofte aldersopdeler vi dem, så vi kan lave forskellige planlagte aktiviteter, der er mere målrettet deres alder. De små grupper gør også, at man bedre kan fordybe sig i det pågældende emne og alle kan komme til orde.
- Til samling på stuen taler vi ofte om, hvem der er til stede, og hvem der evt. mangler. Desuden taler vi om hvilken ugedag det er, hvilken måned vi er i, samt hvad er vores årstid. Vi synger sange, som hænger sammen med vores tema. Det kan det være med til at styrke børnenes sociale kompetencer f.eks. ved at lytte og vente på at det bliver deres tur. Børnene bliver herved mere opmærksomme på hinanden, og derved kan nye børnefællesskaber opstå.
- Vi voksne støtter/hjælper barnet med at udtrykke deres egne følelser og oplevelser, vi taler også om at det er ok at fejle, og hvad kan vi så lære af det. Derved får barnet en forståelse for sig selv, sine handlinger og det styrker barnets selvtillid og mulighed for at deltage i fællesskabet.

Daglige rutiner

- Børnene hjælper hinanden i garderoben ved afklædning og påklædning.
- Til måltiderne deltager børnene med borddækningen, smører madderne selv, øser mad op og hælder vand op. Børnene skal være selvhjulpne i det omfang, de kan. Alle børn og voksne deltager aktivt i det sociale samspil omkring bordet.
- Børnene får en forståelse for vigtigheden af god personlige hygiejne. På badeværelset lærer børnene at vente på tur, vi vasker hænder efter toiletbesøg og før alle måltider. Børnene får en forståelse for egne og andres personlige grænser i en ellers intim situation.

- Børnene lærer at rydde op efter sig selv og får en forståelse for at oprydningen er et fælles ansvar.

Leg og kultur

- Det enkelte barn inddrages i- og opmuntres til at deltage aktivt i fællesskabet med henblik på at give det enkelte barn et grundlag for at kunne indgå i demokratiske processer, samt for at kunne samarbejde, dele med og hjælpe andre.
- Det enkelte barn får en begyndende forståelse for andre menneskers adfærd, følelser og intentioner og lærer at håndtere dette.
- I legen har det enkelte barn forskellige sociale positioner – det skaber erfaringer og kompetencer.
- Gennem legen lærer barnet at indrette sig i den sociale kontekst.

Tegn på læring

- Når vi oplever at barnet selv kan markere sig i forhold til sine omgivelser, kan sige til og fra, sætte sine egne grænser og lærer at give udtryk for sine behov.
- At det enkelte barn får en begyndende forståelse for, at det i nogle sammenhænge er nødvendigt at udsætte egne behov, herunder at vente på tur.
- Barnet kan vise hensyn til andre og til sig selv.
- Børnene deltager aktivt i de daglige gøremål og fællesaktiviteter i grupperne.

Pædagogiske mål for "Social udvikling"

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource som bidrager til en demokratisk dannelse.

Metode og aktiviteter

- Personalet lærer børnene at være omsorgsfulde, hjælpsomme og giver dem redskaber til at løse konflikter. Det er vigtigt at børnene lærer at aflæse de sociale koder, så de kan indgå i sociale sammenhænge på en positiv måde. Vi mener, at det er vigtigt for børnene at have gode sociale relationer, specielt til andre børn. For de fleste børn er det en helt naturlig proces, men for nogle er det svært. Derfor må vi hjælpe dem til at indgå i et socialt samspil/netværk.
- Personalet aldersopdeler børnene og arbejder generelt med børnene i små grupper. Disse grupper sammensættes efter børnenes alder, niveau, kompetencer og udvikling.
- Vi har fokus på venskaber og børnefællesskaber. Alle børn har en hjælpeven, de store børn er sat sammen med de mindre. De hjælper hinanden i garderoben, ved måltiderne og når vi går på tur.
- Vi lærer børnene at respektere hinandens følelser, støtter dem og øver os i at sige til og fra.
- Personalet har fokus på børnenes kommunikative færdigheder. De hjælper børnene med at sætte ord på det der foregår og lærer børnene at opfange/aflæse andres signaler gennem mimik, kropssprog og ord.
- Gennem spil og andre lege støtter vi børnene i de sociale værdier og normer. Eksempelvis lærer børnene herigennem at vente på tur samt udsætte egne behov.

Daglige rutiner

- Vi deler børnene op i mindre grupper. Ofte aldersopdeler vi dem, så vi kan lave forskellige planlagte aktiviteter, der er mere målrettet deres alder. De små grupper gør også, at man bedre kan fordybe sig i det pågældende emne, og alle kan komme til orde.
- Til samling på stuen/legepladsen taler vi ofte om, hvem der er til stede, og hvem dereft. mangler. Dem, der har noget på hjerte, har mulighed for at fortælle om en oplevelse eller handling, hvor vi som voksne støtter/hjælper barnet med at udtrykke deres egne følelser

og oplevelser. Derved får barnet en forståelse for sig selv, sine handlinger og det styrker barnets selvtillid og mulighed for at deltage i fællesskabet.

- Desuden kan det være med til at styrke de andre børns sociale kompetencer f.eks. lytte og vente på at det bliver deres tur. Børnene bliver herved mere opmærksomme på hinanden, og derved kan nye børnefællesskaber opstå.
- Børnene hjælper hinanden i garderoben ved afklædning og påklædning.
- Til måltiderne deltager børnene med borddækningen, smører madderne selv, øser op og hælder vand op. Alle børn og voksne deltager aktivt i det sociale samspil omkring bordet.
- Børnene får en forståelse for vigtigheden af god personlige hygiejne. På badeværelset lærer børnene at vente på tur, vi vasker hænder efter toiletbesøg og før alle måltider. Børnene får en forståelse for egne og andres personlige grænser i en ellers intim situation.

Leg og kultur

- Børnene lærer at rydde op efter sig selv og får en forståelse for at oprydningen er et fælles ansvar.
- Vi støtter børnene i at danne venskaber og komme med i grupper, hvor de lærer at tage hensyn til hinanden, udskyde egne behov, tage initiativ og sige til og fra overfor jævnaldrende. I vores hus har vi skabt en legekultur, hvor alle skal være en del af et fællesskab, men samtidig er det også i orden at børnene siger fra over for hinanden.
- Vi skal sætte legen op for de børn, som har svært ved at indgå i lege selv og give plads til den frie leg.
- Det er vores holdning, at børn lærer gennem leg. Det betyder, at i vores daglige praksis hjælper vi børnene ind i eksempelvis rollelege. Her lærer børnene at positionere sig og at tilpasse sig den sociale kontekst.

Tegn på læring

- Barnet viser omsorg for andre og hjælper vennerne i hverdagen.
- Barnet kan fordybe sig i længere tid i en leg eksempelvis konstruktionsleg, rolleleg m.m.
- Barnet lærer at indgå i sociale relationer, herunder at håndtere konflikter på en konstruktiv måde.
- Barnet får en begyndende forståelse og respekt for andre menneskers adfærd, følelser og intentioner og lærer at håndtere dette.
- Barnet begynder at kunne dele med andre, vente på tur, udsætte egne behov og gensidigt hjælpe hinanden.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet "Krop, sanser og bevægelse"

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Metode og aktiviteter

- Vi skal støtte børnene i at udfordre, eksperimentere, mærke sig selv og passe på kroppen. Derved er der skabt en grobund for fysisk og psykisk trivsel, der er med til at styrke barnet selvværd. Personalet er aktive deltagere og er med til at guide og støtte børnene.
- Vi har vi fokus på børnenes fysiologi/ anatomi. Vi styrker børnenes motoriske færdigheder, udholdenhed og bevægelse ved at tage på udfordrende legepladser,
- Efter sommerferien starter vi med at træne til OL, som afholdes i september mm. Vi har også opmærksomhed på finmotorikken, hvor vi klipper, tegner, maler m.m.
- Vi lægger vægt på, at børnene har en god kropsfornemmelse, samt koordinering af bevægelser og balance. Dette sker bl.a. ved at vi er opmærksomme på, at børnene laver krydskombination op og ned ad trapper, gadedrengehøj, gå på line, lærer at cykle på to hjul osv.
- Vi understøtter børnenes sanser ved at give børnene lov til at eksperimentere og røre ved ting, mad, dyr, gå på forskellige underlag, kold, varmt, vådt og tørt osv.
- Vi gør også brug af massage, som er inspireret af "Fri for Mobberi" Herudover laver vi yoga og slapper af efter frokost til musik.
- Før frokost bliver der i det ene hus arbejdet med arousal. Børnene laver nogle forskellige øvelser for at komme ned i en mindre arousal (komme mere i ro med sig selv).
- Vi er opmærksomme på sundhed, og vi taler bl.a. om, hvad der er godt at spise/ernæring så kroppen har mulighed for at udvikle sig og får en god energi.
- Vi er nysgerrige på barnets bevægelsesinitiativer. Dette gør, at vi følger barnets spor, så det oplever selv- og medbestemmelse i sin hverdag.

Rutiner

- I hverdagsrutinerne stimuleres børnenes sanser f.eks. i garderoben, hvor barnet selv tager sit tøj af og på og ved toiletbesøg.
- Ved måltiderne vil børnene opleve både smags-, føle-, syn- og lugtesans blive stimuleret.
- På legepladserne har børnene mulighed for at udfolde sig grovmotorisk og derved lære egne grænser at kende.

Leg og Kultur

- Vi arbejder med selvhjulpenhed i de daglige rutiner. Vi opfordrer børnene til selv at tage tøj af og på, dække borde m.m. Dette er med til at give barnet selvtillid og opnå succes, samt styrke ejerskabsfølelsen og give en følelse af at være en del af fællesskabet. I legen opfordrer vi børnene til at være omsorgsfulde, hjælpe og støtte hinanden. Dette kan f.eks. være, at et barn er faldet, så hjælper et andet barn det op eller trøster.
- Vi opfordrer børnene til at være fysisk aktive og sætter rammer for aktiviteten, som er med til at inspirere, så børnene bliver motiveret og nysgerrige på sig selv og andre og deres kunnen.

Tegn på læring

- Når vi ser, at børnene selv tager tøj på, eller på anden måde selv er selvhjulpen.
- Når vi ser, at børnene drager omsorg for hinanden og hjælper hinanden.
- Når vi oplever, at børnene selv viser interesse for fysisk udfoldelse og gentager leg og aktiviteter, som vi voksne har præsenteret for dem.
- Når vi ser, at det enkelte barn udvikler sine motoriske og sansemæssige færdigheder.
- Når vi ser, at børnene selv tager initiativ til at smage og mærke nye konsistenser ved måltidet.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet ”Kommunikation og sprog”

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

I børnehuse er det personalet som er rollemodeller, og vi har hele tiden fokus på sproget. Dette er noget vi vægter højt både i rutinesituationer, ved daglig tale og aktiviteter. Børn har behov for at møde nærværende voksne, der lytter til dem med forståelse og anerkendelse. Herved får de mulighed for at udtrykke deres tanker, meninger, ideer, følelser, ønsker og behov.

Metode og aktiviteter

- Vi har indrettet stuerne således, at der er læringsmiljøer der understøtter og inviterer børnene til at udvikle deres sproglige kompetencer. Dette sker gennem dagligdagens aktiviteter og rutiner, hvor personalet hele tiden har fokus på sproget. Dette gør vi bl.a. ved at tage udgangspunkt i børnenes interesser og understøtte deres nysgerrighed, fantasi og viden ved at stille åbne spørgsmål og være interesseret i barnets fortælling.
- Personalet er aktive medspillere i børnenes sproglige udvikling. Dette sker bl.a. ved rytmik og bevægelse, sang, rim og remser, dialogisk læsning og højt oplæsning. Personalet arbejder bevidst med begreber og forholdsord, som gør at barnet udvikler sproget. Dette gør at barnet får en større sprogforståelse og et større ordforråd. Herved kan barnet kommunikere aktivt i dagligdagen, med andre børn og de voksne, så de har mulighed for at indgå i legerelationer, løse konflikter og have dialog med hinanden.
- Vi lægger vægt på storegruppen, hvor vi har en særlig fokus på det skoleforberedende arbejde. Dette indebærer forståelse af kollektive beskeder og handle på dem, samt vente på det bliver ens tur til at fortælle og lære at være aktiv lyttende. Vi arbejder bl.a. også med former, farver, talesproglige- og før-skriftlige færdigheder.

- Vi laver sprog vurderinger på alle børnene i alderen 3,4 og 5 år i Nathanael, ved behov laves det i Sundbyvester. Når der er behov for det, laver vi en handleplan for det enkelte barn, for at styrke barnets sprogudvikling.
- I forhold sproget laver vi sprogtrappe på det enkelte barn, som bruges som arbejdsredskab og kan til forældre samtaler lige så vel som man kan bruge dialogblomsten.
- Vi vægter et stærkt forældresamarbejde omkring barnets sprog, dette gør vi ved at vi opfordrer forældrene til dialogisk læsning og tale med barnet og ikke til barnet. Dette er med til at give et nuanceret sprog.

Rutiner

- Personalet er sproglige rollemodeller ved at være lyttende, guidende og nærværende i dialogen med børnene.
- Vi vægter den gode aflevering og afhentning, hvilket gør at barnet bliver set og hørt og er i fokus og her starter den gode dialog med barnet og forældrene.
- I det daglige er der mange rutiner. Dette er både i vores garderobe, ved måltider, toiletbesøg og ture ud af huset. Her er der en bevidst italesættelse og guidning samt tid til barnets fortælling.

Leg og Kultur

- Vi har fokus på børnenes selvhjulpethed; personalet guider børnene verbalt trin for trin.
- I læringsmiljøerne er der skabt rammer som inspirerer og styrker børnenes lyst og nysgerrighed for bøger, bogstaver, tal og tegninger.
- Vi visualiserer og udstiller ting, som børnene har kreeret. Dette skaber rum for underen, mulighed for dialog og sproglig udvikling.

Tegn på Læring

- Når vi hører børnene, bruger sproget aktivt, i relationer med børn og voksne.
- Når vi oplever børnene, siger til og fra over for hinanden på en hensigtsmæssig måde, og når vi ser, at børnene selv forsøger verbalt at løse en konflikt
- Når vi ser børnene verbalt guider og hjælper hinanden

- Når vi oplever at børnene leger med sproget eks. sanglege, laver fjolleord med rim og remser.
- Når de italesætter deres følelser og behov.

Pædagogiske mål for "Natur, udeliv og Science"

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen; som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhæng, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Metode og aktiviteter

- Når børnene er i børnehaven, befinder de sig meget i naturen. Derfor er det vigtigt, at de lærer at begå sig, både når de er på legepladsen eller på ture længere væk eks. Naturlegepladsen, Amager strand, Vestamager, Amager fælle, skoven osv. Ved at være i naturen udvikler manglæde, respekt og forståelse for den.
- For at følge årets gang har vi skovuge hvert forår og efterår. På forårsskovugen tager vi i Kongelundsskoven og efter i efteråret tage vi i Dyrehaven og Bøllemosen. Når vi er i skoven, ønsker vi at børnene bliver mere opmærksomme på naturens forskellige lugte og lyde og at børnene i det hele taget bruger alle deres sanser. Vi opfordrer og udfordrer børnene ved at klatre i træer, bygge huler af grene, fiske efter frøer, vende sten og stammer for at lede efter insekter osv. Vi udvikler mod, sanser og balanceevne, når vi eksempelvis giver dem mulighed for at holde insekter og frøer, lytte efter fuglefløjt eller balancere på stammer og klatre højt i træer.
- Skoven byder på mange udfordringer og den kan være overvældende for

de af børnene, som ikke har erfaringer med skoven. Vi oplever, at efter kort tid vil alle børnene blive fortrolige med skoven og den natur, skoven byder dem. De vil finde nye udfordringer og lege, fantasien spirer, og det vil blive naturligt for dem at bruge, hvad de har i hånden. Vi ser helt nye rolle – og fantasilege, vi normalt ikke ser i børnehaven, hvor legetøjets udformning og begrænsninger ofte styrer legen.

- Vores uderum er indrettet så det inspirerer og inviterer børnene til at blive nysgerrige på naturen og udelivet.
- Hvert år planter vi forskellige blomster, grøntsager og krydderurter i vores højbede. Børnene er med i alle processerne fra såning til høst. Børnene får også stimuleret deres sanser, når vi smager på de forskellige ting.
- I vores børnehuse har vi fokus på naturen, og hvordan vi kan bedst bevare den. Vi prøver at øge børnenes miljøbevidsthed, når vi arbejder med at indsamle skrald og sortere vores affald.
- Indenfor science har vi arbejder vi med farveblanding, vi undre os over de forskellige vejrfænomener. Lave forskellige små forsøg f.eks. is/vand
- Dyr, hvordan kommer kyllinger til verden, kendskab til dyreunger eksempelvis besøg på bondegård

Rutiner

- På den daglige samling på stuerne taler vi om hvilken ugedag det er, årstid, vejret m.m. Vi har også en sang, der passer til årstiden og måneden, som bliver sunget hver dag.
- Ved måltiderne taler vi om, hvad vi spiser, hvor den kommer fra om den er kold eller varm.
- På ture ud af huset samtaler vi omkring naturen omkring os: er der blade på træerne? Er det koldt eller varmt? Hvad for noget tøj har vi på? osv.
- Når vi skal ud, taler vi om, hvor meget tøj vi skal have på, så det passer til årstiden.
- I børnehaven synes vi, at det er vigtigt at børnene oplever alle former for vejrfænomener. Vi går derfor altid ud uanset vejrets art, fra høj sol til blæst, storm, kulde og sne.

Leg og kultur

- Personalet tilrettelægger pædagogiske aktiviteter og legetilbud, som understøtter natur, udeliv og science, både hjemme, på legepladsen og på ture ud af huset.
- På vores legeplads har vi bevidst skabt rammer som inspirerer og styrker børnenes lyst og nysgerrighed på naturen, udeliv og science.
- Når vi har skovuge/eller er ude i naturen indsamler vi ting til kreative udfoldelser. Som nogle gange bliver udstillet i børnehaven Dette giver

godgrobund til mange snakke, spørgsmål, undren og generel sproglig udvikling.

Tegn på læring

- At børnene får en skærpet opmærksomhed og interesse for naturen.
- At børnene opdager deres egen formåen og grænser.
- At børnene bliver mere undersøgende, nysgerrige og bedre til at fordybe sig.
- At børnene italesætter overfor hinanden, at vi skal passe på naturen.
- At børnene bliver mere bevidste om vejret og hvilket overtøj de skal have på.
- At børnene viser en øget interesse for de forskellige dyr og deres levemåder.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet ”Kultur, æstetik og fællesskab”

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, medier og redskaber.

I børnehusene er vi multietniske og afspejler befolkningen i vores nærmiljø. Vi har mange familier samt personale ansat med forskellige kulturelle baggrunde. Dagligt hører vi de mange forskellige modersmål bliver talt ved aflevering og afhentning af børnene i institutionen. Vi lærer også nye ord fra barnet, som er med til at skabe tryghed og værdi for barnet.

Metode og aktiviteter

- Vi har mange traditioner; fødselsdage, fastelavn, påske, Sankt Hans, ved højtider går vi i kirke, sommerfest, forårsfest, julefest, luciaoptog,

jule/påske frokost, nisseven med hjem, OL, skovtur om foråret og efteråret, Ishøj teater to gange årligt og bondegårdstur. I forbindelse med disse traditioner/højtider bliver der klippet/klisset, malet, sunget og læst, snakket om de forskellige højtider/ ture m.m.

- Vi bruger byen og lokalområdetets kulturelle tilbud.
- Vi laver læringsmiljøer hvor børnene har mulighed for at fordybe sig og være kreative, så de får stimuleret de forskellige sanser. Dette gør, at de får en æstetisk oplevelse.

Rutiner

- Vi opfordrer børnene til at tage aktiv del i oprydningen efter endt aktivitet.
- Børnene er med til at klargøre vores måltider og rydde op derefter. Ved måltiderne taler vi med børnene om alt mellem himmel og jord. Og der bliver sunget en "madsang" og ved vores samlinger har vi månedens-sang.

Leg og kultur

- I fællesskabet spejler børnene sig i hinanden og skaber en bevidsthed om forskelle og ligheder. Vi vil lære børnene at se forskellighed som en styrke og derved lære at respektere og acceptere hinanden, som dem vi er.
- I børnehuse ligger vi vægt på legen og dens betydning, da det er her børnene udvikler sig og afprøver de sociale og sproglige kompetencer.

Tegn på læring

- Når vi hører at børnene italesætter de følelser/indtryk, som de har fået igennem kulturelle oplevelser.
- Når børnene leger noget, som de har set eller oplevet.
- Når vi hører børnene, er bevidste om og italesætter egne og andres kulturer i en positiv kontekst

Evaluering

I vores huse har vi en kultur, hvor vi tager udgangspunkt i pædagogiske samtaler og hvor vi laver løbende evalueringer af vores pædagogiske læreplanstemaer. Det betyder, at vi er enige om, at vi i fællesskab skal sikre en så god pædagogisk standard som muligt. Dette indebærer, at det blandt personalet er helt legalt at komme med konstruktiv kritik, gode råd og henvise til at arbejde ud fra årsplanen.

Vi laver evalueringer på vores personalemøder, hvor vi er delt op i henholdsvis børnehavepersonale og vuggestuepersonale.

Vi har lavet forskellige læreplaner til vuggestuen og til børnehaven, da vi oplever, det er meget forskelligt, hvordan der skal arbejdes i de 2 forskellige aldersgrupper. Vores evaluering tager udgangspunkt i EVA-modellen. Dvs. der er opsat læringsmål samt metoder til at komme i mål. Vi ser så på, om vi når de læringsmål inden for en given tid. Det medfører også, at vi hele tiden skal se på vores praksis og om den skal ændres eller justeres, for at børnene får bedst muligt udbytte i dagligdagen

Ud over vores personalemøder justerer vi vores praksis løbende på vores stuemøder. Da praksissen skal justeres ud fra den børnegruppe vi arbejder med.

Underskrifter fra bestyrelsen